Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (neljas koda)

15. juuli 2015*

Konkurents — Keelatud kokkulepped — Termostabilisaatorite Euroopa turg — Otsus, milles tuvastatakse EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kaks rikkumist — Hindade kindlaksmääramine, turgude jagamine ja tundliku äriteabe vahetamine — Rikkumiste kestus — Aegumine — Haldusmenetluse kestus — Mõistlik aeg — Kaitseõigused — Rikkumiste süükspanemine — Rikkumised, mille on toime pannud tütarettevõtjad, ilma õigussubjektsuseta konsortsium ja tütarettevõtja — Trahvisummade arvutamine

Kohtuasjas T-47/10,

**Akzo Nobel NV**, asukoht Amsterdam (Madalmaad),

**Akzo Nobel Chemicals GmbH**, asukoht Düren (Saksamaa),

**Akzo Nobel Chemicals BV**, asukoht Amersfoort (Madalmaad),

**Akcros Chemicals Ltd**, asukoht Warwickshire (Ühendkuningriik),

esindajad: advokaadid C. Swaak ja M. van der Woude, hiljem C. Swaak ja R. Wesseling,

hagejad,

*versus*

**Euroopa Komisjon**, esindajad: F. Ronkes Agerbeek ja J. Bourke, hiljem F. Ronkes Agerbeek ja P. Van Nuffel, keda abistas *barrister* J. Holmes,

kostja,

mille ese on nõue tühistada komisjoni 11. novembri 2009. aasta otsus K(2009) 8682 (lõplik) EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (Juhtum COMP/38589 – Termostabilisaatorid) või teise võimalusena nõue vähendada määratud trahve,

ÜLDKOHUS (neljas koda),

koosseisus: esimees M. Prek, kohtunikud I. Labucka (ettekandja) ja V. Kreuschitz,

kohtusekretär: ametnik S. Spyropoulos,

arvestades kirjalikus menetluses ja 23. septembri 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: inglise.

**otsuse** [1]

## Vaidluse taust

1 Käesolevas asjas käsitletakse komisjoni 11. novembri 2009. aasta otsust K(2009) 8682 lõplik EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (Juhtum COMP/38.589 – Termostabilisaatorid) (edaspidi „vaidlustatud otsus").

2 Vaidlus puudutab erinevaid üksusi.

### I –*Asjassepuutuvad üksused*

#### A –*Kontsern Akzo*

3 Pärast seda, kui Nobel Industrier omandas 1993. aastal Akzo NV, sai viimase ärinimeks Akzo Nobel NV (edaspidi „Akzo Nobel"), mis on kogu maailmas asuvate ja tegutsevate äriühingute kontserni valdusühing (edaspidi koos „kontsern Akzo").

4 Kuni 19. märtsini 1993 tegelesid kontserni Akzo termostabilisaatorite tootmise ja müügiga tütarettevõtjad, mis kaudselt kuulusid 100% ulatuses ühelt poolt Akzole, nüüd Akzo Nobel, Akzo Chemicals International BV, nüüd Akzo Nobel Chemicals International BV, vahendusel ning teiselt poolt äriühingutele Akzo Chemie GmbH ja Akzo Chemicals GmbH, nüüd Akzo Nobel Chemicals GmbH (edaspidi „Akzo GmbH") tinastabilisaatorite osas ning Akzo Chemie Nederland BV ja Akzo Chemicals Nederland BV, nüüd Akzo Nobel Chemicals BV (edaspidi „Akzo BV") ESBO/estrite sektori osas.

#### B –*Konsortsium Akcros*

5 19. märtsil 1993 sõlmis Akzo Chemicals International, tütarettevõtja, kes kuulus 100% ulatuses Akzole, seejärel Akzo Nobelile, raamlepingu Harrisons Chemicals (UK) Ltd-ga, tütarettevõtja, kes kuulus 100% ulatuses Harrisons & Crosfield plc-le, nüüd Elementis plc, et koondada kokku nende vastavate kontsernide teatavate kemikaalidega, sh termostabilisaatorid, seotud arendus-, tootmis- ja turustustegevus (edaspidi „1993. aasta raamleping").

6 1993. aasta raamleping nägi ette asjaomase sektori vara ja töötajate üleandmise neljale konsortsiumile Ühendkuningriigis, Saksamaal, Madalmaades ja Ameerika Ühendriikides, kusjuures iga konsortsiumi ja olemasolevate äriühingute Prantsusmaal (Tinstab SA), Itaalias (Harcros Chemicals Italia SpA), Hispaanias (Harcros Chemicals Iberia SA) ja Taanis (Lankro Sandia ApS) kapital pidi võrdsetes osades kuuluma kontsernile Akzo Chemicals International, st kontsern Akzo ja kontsern Harrisons Chemicals (UK).

7 24. märtsil 1993 teatasid Akzo Chemicals International ja Harrisons Chemicals (UK) 1993. aasta raamlepingust Euroopa Komisjonile vastavalt nõukogu 21. detsembri 1989. aasta määrusele (EMÜ) nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (EÜT L 395, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 31), mida on parandatud.

8 29. aprilli 1993. aasta otsuses tunnistas komisjon 1993. aasta raamlepingu ühisturuga kokkusobivaks (edaspidi „1993. aasta otsus koondumise kohta").

1 — Esitatud on üksnes käesoleva kohtuotsuse punktid, mille avaldamist peab Üldkohus otstarbekaks.

9 1993. aasta raamlepingu kohaselt loodi Ühendkuningriigis 28. juunil 1993 konsortsium Akcros Chemicals (edaspidi „konsortsium") (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 536).

10 Selle loomise hetkel kuulus konsortsium Akcros võrdsetes osades Pure Chemicals Ltd-le, s.o äriühing, mis 100% ulatuses kuulus esialgu Akzole, nüüd Akzo Nobel, ning eri äriühingutele, sh viimati Elementis UK Ltd-le ja Elementis Services Ltd-le, kes kuuluvad kontserni, mille valdusühing on Elementis plc (edaspidi koos „Elementis").

C –*Ühisettevõte Akcros*

11 15. juulil 1998 leppis Akzo Nobel Elementisega kokku, et ta omandab oma 100% tütarettevõtja Pure Chemicals vahendusel Elementise osalused konsortsiumis Akcros, mis muudeti Akcros Chemical Ltd-ks (edaspidi „Akcros"), kelle kapitalis 100% osalus kuulus alates 2. oktoobrist 1998 kaudselt Akzo Nobelile.

12 15. märtsil 2007 müüs Akzo Nobel Akcrose GIL Investments'ile.

II –*Haldusmenetlus, mille tulemusel võeti vastu vaidlustatud otsus*

A –*Komisjoni uurimise algatamine*

13 Uurimine, mille tulemusel võeti vastu vaidlustatud otsus, algatati pärast seda, kui Chemtura esitas 26. novembril 2002 trahvide eest kaitse saamise taotluse vastavalt komisjoni teatisele, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3; ELT eriväljaanne 79/80, lk 155) (vaidlustatud otsuse põhjendused 79 ja 80).

14 Komisjon võttis 30. jaanuaril 2003 nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17, esimene määrus [EÜ] artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3), artikli 14 lõike 3 alusel vastu otsuse K(2003) 85/4, millega määrati Akzo Nobel Chemicals Ltd ja Akcros ning nende vastavate tütarettevõtjate uurimine, et otsida tõendeid võimalikust konkurentsivastasest tegevusest (edaspidi „30. jaanuari 2003. aasta otsus").

15 Komisjon võttis 10. veebruaril 2003 samuti määruse nr 17 artikli 14 lõike 3 alusel vastu otsuse K(2003) 559/4, millega muudeti 30. jaanuari 2003. aasta otsust (edaspidi koos „kontrolliotsused").

16 Kohapealne kontroll toimus kontrolliotsuste alusel 12. ja 13. veebruaril 2003 Akzo Nobel Chemicals'i ja Akcrose äriruumides Eccles'is, Manchesteris (Ühendkuningriik). Selle kontrolli käigus tegid komisjoni ametnikud koopiad suurest hulgast dokumentidest. Nende toimingute käigus juhtisid Akzo Nobel Chemicals'i ja Akcrose esindajad komisjoni ametnike tähelepanu sellele, et teatavatele dokumentidele võib laieneda advokaatidega suhtlemist kaitsev kutsesaladus (edaspidi „vaidlusalused dokumendid").

17 Vaidlusaluste dokumentide uurimisel tekkis erimeelsus seoses viie dokumendiga, mida käsitleti kahte moodi. Nimelt ei jõudnud komisjoni ametnikud otsekohe lõplikult järeldusele, milline kaitse kahele dokumendile anda. Nad tegid neist koopiad ja panid need pitseeritud ümbrikusse, mille nad kontrolli lõpus kaasa võtsid. Ülejäänud kolme vaidlusaluse dokumendi osas leidis komisjoni vastutav ametnik, et kutsesaladuse kaitse neile ei laiene, tegi neist seejärel koopiad ning lisas nad ülejäänud toimikule, eraldamata neid pitseeritud ümbrikusse.

18 Selle vaidluse pinnalt algatati suur hulk kohtumenetlusi (edaspidi „Akzo kohtumenetlus").

B –*Akzo kohtumenetlus*

19 Akzo Nobel Chemicals ja Akcros esitasid 11. aprillil 2003 Üldkohtu kantseleisse hagi, milles sisuliselt paluti tühistada komisjoni 10. veebruari 2003. aasta otsus K(2003) 559/4 ning vajaduse korral ka 30. jaanuari 2003. aasta otsus, millega määrati äriühingute ja nende tütarettevõtjate uurimine (kohtuasi T-125/03: Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals *vs.* komisjon).

20 Akzo Nobel Chemicals ja Akcros esitasid 17. aprillil 2003 ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, milles palusid muu hulgas peatada kontrolliotsuste täitmine (kohtuasi T-125/03 R, Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals *vs.* komisjon).

21 Komisjon võttis 8. mail 2003 määruse nr 17 artikli 14 lõike 3 alusel vastu otsuse K(2003) 1533 (lõplik) (edaspidi „8. mai 2003. aasta otsus"), millega jäeti rahuldamata hagejate taotlus vaidlusaluste dokumentide konfidentsiaalsuse hoidmiseks.

22 Komisjon jättis 8. mai 2003. aasta otsuses rahuldamata Akzo Nobel Chemicalsi ja Akcrose taotluse, milles nad palusid neile vaidlusalused dokumendid tagastada, ja teatas oma kavatsusest avada pitseeritud ümbrik, täpsustades siiski, et ta ei tee seda enne, kui on möödunud selle otsuse peale hagi esitamise tähtaeg.

23 Akzo Nobel Chemicals ja Akcros esitasid 4. juulil 2003 Üldkohtu kantseleile hagiavalduse, milles taotlesid 8. mai 2003. aasta otsuse tühistamist (kohtuasi T-253/03, Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals *vs.* komisjon).

24 Lisaks esitasid nad ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, milles nad palusid muu hulgas peatada 8. mai 2003. aasta otsuse täitmine (kohtuasi T-253/03 R, Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals *vs.* komisjon).

25 Üldkohtu presidendi 30. oktoobri 2003. aasta määrusega jäeti taotlus kontrolliotsuseid puudutavas kohtuasjas T-125/03 R rahuldamata, taotlus vaidlusaluste dokumentide konfidentsiaalsuse kaitset käsitlevas kohtuasjas T-253/03 R aga rahuldati osaliselt (kohtumäärus, 30.10.2003, Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals *vs.* komisjon, T-125/03 R ja T-253/03 R, EKL, EU:C:2003:287).

26 Kõnealune määrus tühistati 27. septembri 2004. aasta määrusega kohtuasjas komisjon *vs.* Akzo ja Akcros (C-7/04 P (R), EKL, EU:C:2004:566).

27 Üldkohtu kantselei tagastas 15. oktoobri 2004. aasta kirjas komisjonile pitseeritud ümbriku, mis sisaldas kahte vaidlusalust dokumenti (vaidlustatud otsuse põhjendused 84–90).

28 Üldkohtu 17. septembri 2007. aasta otsuses jäeti vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata kohtuasjas T-125/03 kontrolliotsuste peale esitatud hagi. Kohtuasjas T-253/03 vaidlusaluseid dokumente puudutav hagi aga jäeti põhjendamatuse tõttu rahuldamata, kuna sisuliselt ei ole komisjon teinud viga, otsustades, et ühelegi vaidlusalusele dokumendile ei kehtinud advokaadi ja tema kliendi teabevahetuse konfidentsiaalsuse kaitse (kohtuotsus, 17.9.2007, Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals *vs.* komisjon, T-125/03 ja T-253/03, EKL, EU:T:2007:287, punktid 57 ja 184).

29 Euroopa Kohus jättis 14. septembri 2010. aasta otsusega Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals *vs.* komisjon (C-550/07 P, EKL, EU:C:2012:512) rahuldamata apellatsioonkaebuse, mis oli esitatud otsuse Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals *vs.* komisjon, punkt 28 eespool (EU:T:2007:287) peale.

C –*Komisjoni uurimise lõpetamine*

30 8. oktoobril 2007 ja mitmel korral 2008. aastal saatis komisjon asjassepuutuvatele ettevõtjatele nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (ELT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 18 alusel teabenõudeid (vaidlustatud otsuse põhjendused 91 ja 92).

31 17. märtsil 2009 võttis komisjon vastu vastuväiteteatise, mis 18. märtsil 2009 edastati mitmele äriühingule, sealhulgas hagejatele Akzo Nobel, Akzo GmbH, Akzo BV ja Akcros (vaidlustatud otsuse põhjendus 95).

32 11. oktoobril 2009 võttis komisjon vastu vaidlustatud otsuse.

III –*Vaidlustatud otsus*

33 Vaidlustatud otsuses tuvastas komisjon, et teatud arv ettevõtjaid on rikkunud EÜ artiklit 81 ja Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingu artiklit 53, osaledes kahes konkurentsivastaste kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuste kogumis, mis hõlmasid EMP territooriumi ja puudutasid esiteks tinastabilisaatorite sektorit ning teiseks poksiiditud sojaõli ja estrite sektorit (edaspidi „ESBO/estrite sektor”).

34 Vaidlustatud otsuses tuvastatakse kaks rikkumist, mis puudutavad kaht liiki termostabilisaatoreid - aineid, mida lisatakse polüvinüülkloriidist (PVC) toodetele, et parendada nende kuumusekindlust (vaidlustatud otsuse põhjendus 3).

35 Vaidlustatud otsuse artikli 1 kohaselt seisnesid mõlemad rikkumised hindade kokkuleppimises, müügikvootide kaudu turgude jagamises, klientide jagamises ja tundliku äriteabe vahetamises eelkõige klientide, tootmise ja müügi kohta.

36 Vaidlustatud otsuses märgitakse, et asjassepuutuvad ettevõtjad osalesid nendes rikkumistes eri perioodidel 24. veebruarist 1987 kuni 21. märtsini 2000 stabilisaatorite osas ja 11. septembrist 1991 kuni 26. septembrini 2000 ESBO/estrite sektoris.

37 Vaidlustatud otsus oli mõlema rikkumise puhul adresseeritud 20 äriühingule, kes osalesid kas otseselt nendes rikkumistes või keda peeti vastutavaks emaettevõtjana (vaidlustatud otsuse põhjendus 510).

A – *Rikkumiste süükspanemine vaidlustatud otsuses*

38 Vaidlustatud otsuse artiklis 1 peeti hagejaid vastutavaks osalemise eest tinastabilisaatoreid puudutavas rikkumises: Akzo Nobelit 24. veebruarist 1987 kuni 21. märtsini 2000, Akzo GmbH-d 24. veebruarist 1987 kuni 28. juunini 1993 ning Akcrost 28. juunist 1993 kuni 21. märtsini 2000. Samuti peeti vaidlustatud otsuse artiklis 1 hagejaid vastutavaks osalemise eest ESBO/estrite sektorit puudutavas rikkumises: Akzo Nobelit 11. septembrist 1991 kuni 22. märtsini 2000, Akzo BV-d 11. septembrist 1991 kuni 28. juunini 1993 ning Akcrost 28. juunist 1993 kuni 22. märtsini 2000.

39 Seega tuvastati vaidlustatud otsuses Akzo Nobeli kui niisuguste äriühingute kontserni valdusühingu vastutus, kellest mõned osalesid rikkumises otseselt, kogu rikkumisperioodil ehk 24. veebruarist 1987 kuni 22. märtsini 2000.

40 28. juunist 1993 varasema ajavahemiku osas (edaspidi „esimene rikkumisperiood”) asus komisjon seisukohale, et äriühingud, kes kuulusid kaudselt Akzole, nüüd Akzo Nobel, osalesid rikkumistes otseselt, st Akzo GmbH tinastabilisaatoreid puudutavas rikkumises ja Akzo BV ESBO/estrite sektorit puudutavas rikkumises (vaidlustatud otsuse põhjendused 512–519).

41 Ajavahemiku osas 28. juunist 1993 kuni 2. oktoobrini 1998 (edaspidi „teine rikkumisperiood") asus komisjon seisukohale, et rikkumised pani toime konsortsium Akcros (vaidlustatud otsuse põhjendused 563–564).

42 Seoses ajavahemikuga 2. oktoobrist 1998 kuni 21. märtsini 2000 tinastabilisaatorite osas ja 2. oktoobrist 1998 kuni 22. märtsini 2000 ESBO/estrite sektori osas (edaspidi „kolmas rikkumisperiood") leidis komisjon, et rikkumised pani toime Akcros (vaidlustatud otsuse põhjendused 582–587).

43 Mis puudutab hagejatele nende rikkumiste eest trahvide määramise pädevust, siis lükkas komisjon vaidlustatud otsuses tagasi nende argumendid, mille kohaselt ta oleks võinud ja pidanud jätkama uurimist Akzo kohtumenetluse raames Üldkohtus algatatud menetluste jooksul. Nimelt leidis komisjon, et Akzo kohtumenetlus peatas tema trahvide määramise õiguse kümneaastane aegumistähtaja *erga omnes* (vaidlustatud otsuse põhjendused 672–682).

A –*Trahvide määramine vaidlustatud otsuses*

44 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 2 on märgitud:

„Tinastabilisaatorite sektoris toime pandud rikkumise või rikkumiste eest määratakse järgmised trahvid:

1) Elementis plc, Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] ja [Akcros] solidaarselt 875 200 eurot;

2) Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] ja [Akcros] solidaarselt 2 601 500 eurot;

3) Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited ja [Akzo Nobel] solidaarselt 4 546 300 eurot;

4) [Akzo Nobel], [Akzo GmbH] ja [Akcros] solidaarselt 1 580 000 eurot;

5) [Akzo Nobel] ja [Akcros] solidaarselt 944 300 eurot;

6) [Akzo Nobel] ja [Akzo GmbH] solidaarselt 9 820 000 eurot;

7) [Akzo Nobel] 1 432 700 eurot;

[…]

[ESBO/estrite sektoris] toime pandud rikkumise või rikkumiste eest määratakse järgmised trahvid:

18) Elementis plc, Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] ja [Akcros] solidaarselt 1 115 200 eurot;

19) Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited, [Akzo Nobel] ja [Akcros] solidaarselt 2 011 103 eurot;

20) Elementis Holdings Limited, Elementis Services Limited ja [Akzo Nobel] solidaarselt 7 116 697 eurot;

21) [Akzo Nobel], [Akzo BV] ja [Akcros] solidaarselt 2 033 000 eurot;

22) [Akzo Nobel] ja [Akcros] solidaarselt 841 697 eurot;

23) [Akzo Nobel] ja [Akzo BV] solidaarselt 3 467 000 eurot;

24) [Akzo Nobel] 2 215 303 eurot […]".

45 Trahvisummade kindlaksmääramiseks kohaldas komisjon suuniseid määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2; edaspidi „2006. aasta suunised").

[...]

**Menetlus ja poolte nõuded**

51 Hagejad esitasid vaidlustatud otsuse peale hagi, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 27. jaanuaril 2010.

52 Üldkohtu kantseleile saadetud 29. juuli 2011. aasta kirjas soovis komisjon juhtida Üldkohtu tähelepanu kohtuotsuse ArcelorMittal Luxembourg *vs.* komisjon ja komisjon *vs.* ArcelorMittal Luxembourg jt, punkt 48 eespool (EU:C:2011:190), mõjule käesolevas asjas; Üldkohus võttis selle teadmiseks.

53 Kõnealuses kirjas esiteks komisjon loobus kostja vastuse punktides 55–65 ja vasturepliigi punktides 27–33 esitatud argumentidest, mille ta oli esitanud teise võimalusena ja mis puudutasid menetluse peatamist Akzo Nobeli, Akzo GmbH ja Akzo BV suhtes.

54 Teiseks täpsustas komisjon selguse huvides, et ta jääb oma argumendi juurde, mis puudutab menetluse peatamist Akcrose suhtes, ja kogu oma vastuse juurde väitele, mille kohaselt on kõikide muude hagejate suhtes rikutud aegumist käsitlevaid norme.

[...]

97 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu suuliselt esitatud küsimustele kuulati ära 23. septembri 2014. aasta kohtuistungil.

98 Hagejad paluvad Üldkohtul:

— esimese võimalusena tühistada vaidlustatud otsus;

— teise võimalusena vähendada neile määratud trahve;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

99 Komisjon palub Üldkohtul:

— jätta hagi rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja hagejatelt.

[...]

**Õiguslik käsitlus**

102 Hagi põhjendamiseks esitavad hagejad viis väidet.

103 Esimene väide puudutab aegumist käsitavate normide rikkumist. Teise väite kohaselt on rikutud hea halduse ja mõistliku aja põhimõtteid. Kolmas väide käsitleb kaitseõiguste rikkumist. Neljas väide põhineb rikkumiste süükspanemisel ja trahvide määramisel tehtud vigadele. Viienda väite kohaselt on trahvisummad valesti arvutatud.

I –*Esimene väide, et rikutud on aegumist käsitlevaid norme*

104 Hagi esimeses väites, mille kohaselt on rikutud aegumist käsitlevaid norme, väidavad hagejad esimese võimalusena esiteks, et komisjon ei saanud seoses esimese rikkumisperioodiga nende suhtes enam meetmeid võtta ning teiseks, et rikkumised lõppesid „aastal 1996/1997” või „hiljemalt” aastal 1997, mistõttu rikkus komisjon vaidlustatud otsuses määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 1 punkti b.

105 Teise võimalusena väidavad hagejad, et igal juhul rikkus komisjon määruse nr 1/2003 artikli 25 lõiget 5, kuna ta ei tõendanud vaidlustatud otsuses rikkumiste olemasolu aastatel 1999 ja 2000.

106 Seetõttu tuleb hinnata argumente, mille hagejad esitasid oma esimeses väites, mille kohaselt on rikutud aegumist käsitlevaid norme ühelt poolt seoses esimese rikkumisperioodiga ning teiselt poolt teise ja kolmanda rikkumisperioodiga.

A– *Esimene rikkumisperiood*

1. Poolte argumendid

107 Hagejad märgivad, et vaidlustatud otsuse põhjendusest 512 ja artikli 1 lõike 1 punktist b ja lõike 2 punktist b nähtub, et kontserni Akzo äriühingud, keda komisjon pidas vastutavaks rikkumise otsese toimepanemise eest esimesel rikkumisperioodil (st tinastabilisaatori osas 24. veebruarist 1987 kuni 28. juunini 1993 ning ESBO/estrite sektori osas 11. septembrist 1991 kuni 28. juunini 1993), st Akzo GmbH ja Akzo BV, lõpetasid osalemise rikkumistes 28. juunil 1993.

108 Seega ei saanud komisjon määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 1 punkti b alusel enam Akzo GmbH ja Akzo BV suhtes alates 28. juunist 1998 meetmeid võtta.

109 Kuid hagejate sõnul viis komisjon nende suhtes esimese ametliku toimingu läbi 12. ja 13. veebruaril 2003.

110 Järelikult ei saa tuvastada mis tahes Akzo GmbH ja Akzo BV vastutust.

111 Seega tuleb vaidlustatud otsuse artikli 1 lõike 1 punkt b ja lõike 2 punkt b tühistada.

112 Samadel põhjustel ei saa ka tuvastada Akzo Nobeli vastutust esimesel rikkumisperioodil nende kahe äriühingu emaettevõtjana.

113 Seetõttu tuleb vähemalt osaliselt käesolevate argumentide raames tühistada vaidlustatud otsuse artikli 2 punktides 4, 6, 21 ja 23 määratud trahvid.

114 Komisjon väidab, et ta tõendas vaidlustatud otsuses, et kontserni Akzo üksused osalesid rikkumises tinastabilisaatorite sektoris 1987. aastast kuni 2000. aasta märtsini ning rikkumises ESBO/estrite sektoris 1991. aastast kuni 2000. aasta märtsini.

115 Nagu nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 527, lähtus komisjon sellest, et kui ettevõtja osales rikkumises teataval ajavahemikul, mille jooksul moodustus ta järgemööda eri juriidilistest üksustest, ei saa see ettevõtja tugineda aegumist käsitlevatele normidele, mis tulenevad nendest sisemistest

ümberkorraldustest. Vastasel juhul saaksid ettevõtjad sisemise ümberkorraldusega pääseda lihtsalt aegumist käsitlevate normide kohaldamisest. EÜ artikkel 81 ja määruse nr 1/2003 artiklis 25 ette nähtud aegumist käsitlevad normid on kohaldatavad ettevõtjatele, mitte juriidilistele üksustele, mis ettevõtjad moodustavad. Sellest tuleneb, et kui ettevõtjasse Akzo kuuluvad juriidilised isikud osalevad rikkumises, hakkab aegumistähtaeg kulgema alles päevast, mil selle ettevõtja toimepandud rikkumised lõpevad.

116 Komisjon märgib, et esimesed uurimistoimingud toimusid 2003. aasta jaanuaris ja veebruaris, mistõttu hakkas viieaastane aegumistähtaeg kulgema, ning et seejärel tehti muid menetlustoiminguid, nii et esimene vaidlustatud otsus võeti tegelikult vastu viie aasta jooksul alates kõige hilisemast menetlustoimingust.

2. Üldkohtu hinnang

117 Esimese väite esimeses osas, mille kohaselt on rikutud määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 1 punkti b, väidavad hagejad, et komisjoni õigus võtta meetmeid Akzo GmbH ja Akzo BV suhtes lõppes 28. juunil 1998 ning seega ka õigus määrata nendele äriühingutele trahv solidaarselt Akzo Nobeliga kui nende äriühingute emaettevõtjaga.

118 Sellega seoses tuleb kohe meenutada, et vastavalt määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 1 punktile b on komisjoni volitustel EÜ artikli 81 rikkumiste eest karistuste kehtestamise aegumistähtaeg viis aastat.

119 Määruse nr 1/2003 artikli 25 lõikes 2 on täpsustatud, et aegumistähtaeg hakkab kulgema rikkumise toimepaneku päevast, kuid jätkuvate või korduvate rikkumiste puhul hakkab aegumistähtaeg kulgema rikkumise lõppemise päevast.

120 Määruse nr 1/2003 artikli 25 lõikes 3 on sätestatud, et komisjoni võetavad meetmed, mille eesmärk on rikkumist uurida või algatada selle suhtes menetlus, katkestavad trahvide määramisega seotud aegumistähtaja kulgemise.

121 Ent käesolevas asjas ei ole vaidlust selles, et komisjon tuvastas vaidlustatud otsuses nii Akzo GmbH vastutuse tinastabilisaatoreid puudutavas rikkumises kui ka Akzo BV vastutuse ESBO/estrite sektorit puudutavas rikkumises üksnes 28. juunini 1993 (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 512 ja 513 ning artikli 1 lõike 1 punkt b ja lõike 2 punkt b).

122 Samuti tuleb tõdeda, et vaidlustatud otsuses peeti Akzo Nobelit esimesel rikkumisperioodil toime pandud rikkumiste osas vastutavaks vaid Akzo GmbH rikkumiste tõttu tinastabilisaatorite osas ning Akzo BV rikkumise tõttu ESBO/estrite sektori osas (vt vaidlustatud otsuse põhjendus 514).

123 Samuti ei ole vaidlust selles, et esimesed meetmed, mille eesmärk oli rikkumist uurida või algatada selle suhtes menetlus, võeti nii tinastabilisaatorite kui ka ESBO/estrite sektori osas alles 2003. aasta alguses.

124 Seega ei saa vastu vaielda sellele, et komisjoni esimesed meetmed, mille eesmärk oli rikkumist uurida või algatada selle suhtes menetlus määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 3 tähenduses, võeti nii tinastabilisaatorite kui ka ESBO/estrite sektori osas pärast seda, kui Akzo GmbH ja Akzo BV suhtes oli selle sätte lõikes 1 ette nähtud tähtaeg lõppenud.

125 Sellega seoses olgu meenutatud, et määruse nr 1/2003 artiklis 25 ette nähtud aegumise tagajärg ei ole mitte see, et rikkumine kustub, ega see, et komisjonil ei ole võimalik otsuses tuvastada vastutust sellise rikkumise eest (vt selle kohta kohtuotsus, 6.10.2005, Sumitomo Chemical ja Sumika Fine Chemicals *vs.* komisjon, T-22/02 ja T-23/02, EKL, EU:T:2005:349, punktid 60–63), vaid ainult see, et isikud, kellele seda artiklit kohaldatakse, pääsevad karistusest (vt selle kohta kohtuotsus, 27.6.2012, Bolloré *vs.* komisjon, T-372/10, EKL, EU:T:2012:325, punkt 194).

126 Lisaks tuleneb määruse nr 1/2003 artikli 25 grammatilisest, teleoloogilisest ja kontekstipõhisest tõlgendusest, et sarnaselt individuaalsetele menetluslikele tagatistele nagu kaitseõigused ning komisjoni kohustusele esitada vastuväiteteatis ja niisuguste karistuste määramise otsus asjaomasele juriidilisele isikule (vt selle kohta kohtuotsus, 10.9.2009, Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, C-97/08 P, EKL, EU:C:2009:536, punktid 57 ja 59), kehtib lõike 1 kohane aegumine ja sellele võib tugineda iga juriidiline isik eraldi, kui komisjon on nende suhtes menetluse alustanud. Kohtupraktikas on juba tunnustatud, et ainuüksi see, et ühe majandusüksuse tähenduses äriühingute kontserni ühe tütarettevõtja suhtes on aegumistähtaeg möödunud, ei mõjuta emaettevõtja vastutust ega takista tema suhtes menetlust läbi viia (vt selle kohta kohtuotsus Bolloré *vs.* komisjon, punkt 125 eespool, EU:T:2012:325, punktid 193–196, mida ei ole selles küsimuses muudetud kohtuotsusega, 8.5.2014, Bolloré *vs.* komisjon, C-414/12 P, EU:C:2014:301, punkt 109).

127 Niisugusele hinnangule ei räägi vastu see, et määruse nr 1/2003 artikli 25 lõigetes 3 ja 4 kasutatakse mõistet „ettevõtja" EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses, mille eesmärk on üksnes määratleda toimingud, mis katkestavad aegumistähtaja kulgemise, ning nende mõju ulatus kõikide rikkumises osalenud ettevõtjate ja ettevõtjate ühenduse suhtes, sealhulgas juriidilised isikud, millest nad koosnevad (vt selle kohta kohtuotsus Bolloré *vs.* komisjon, punkt 125 eespool, EU:T:2012:325, punkt 198 jj).

128 Sellest tuleneb, et käesolevas asjas võisid Akzo GmbH ja Akzo BV vaatamata sellele, et nad olid jätkuvalt kontserni Akzo täielikud liikmed, erinevalt Akzo Nobelist õiguspäraselt tugineda aegumistähtaja möödumisele nende suhtes.

129 Järelikult tuleb nõustuda hagejate argumentidega määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 1 punkti b alusel ning tühistada vaidlustatud otsuse artikli 2 punktid 4, 6, 21 ja 23 osas, milles määratakse trahvid Akzo GmbH-le ja Akzo BV-le seoses esimese rikkumisperioodiga, ning lükata need ülejäänud osas tagasi.

[...]

II – *Teine väide, et rikutud on hea halduse ja mõistliku aja põhimõtteid* [...]

B – *Teise väite osa, milles palutakse vaidlustatud otsust muuta*

319 Hagi teises väites, mille kohaselt on rikutud hea halduse ja mõistliku aja põhimõtteid, paluvad hagejad teise võimalusena vaidlustatud otsust muuta, st vähendada neile määratud trahvisummasid.

1. Poolte argumendid

320 Hagejad on seisukohal, et isegi kui Üldkohus leiab, et hea halduse ja mõistliku aja põhimõtete rikkumisega ei kaasne nende kaitseõiguste rikkumist, mistõttu ei põhjenda see väide vaidlustatud otsuse tühistamist tervikuna, peaks Üldkohus neid rikkumisi arvesse võtma ja vähendama oma täieliku pädevuse raames määratud trahve oluliselt või vähemalt 1% võrra sarnaselt sellele, kuidas toimis komisjon vaidlustatud otsuses kõikide teiste ettevõtjate puhul.

321 Selles osas väidavad nad, et jättes võrdse kohtlemise põhimõtet rikkudes vähendamata nende trahvid 1% võrra, näib komisjon neid olevat karistanud diskrimineerivalt selle eest, et nad tuginesid oma kaitseõigustele Akzo kohtumenetluses; see on vastuolus tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttega ning vähendab teiste kohtuasjadega seotud ettevõtjate soovi samuti oma õigusi kaitsta.

322 Komisjon väidab, et trahvide vähendamise läbi hüvitati teisi ettevõtjaid, kes pidid ootama Akzo kohtumenetluse lõppu ning kes olid hagejatega võrreldes erinevas olukorras, kuna Akzo kohtumenetlus algatati hagejate pärast. Lisaks, praktiliselt ei ole ilmselgelt põhjendatud jätta mulje, et

hagejatele käesolevas asjas määratud trahvi 1% erakordsest vähendamisest keeldumine mõjutaks mingilgi viisil pärssivalt samas olukorras olevate muude hagejate soovi kasutada oma õigusi muudes kohtuasjades.

2. Üldkohtu hinnang

323 Hagi teises väites, mille kohaselt on rikutud hea halduse ja mõistliku aja põhimõtteid, paluvad hagejad teise võimalusena vaidlustatud otsust muuta, st vähendada neile määratud trahve.

324 Sellega seoses tuleb meenutada, et kui kaitseõigusi ei ole rikutud haldusmenetluse kestuse tõttu, võib Üldkohus mõistliku aja põhimõtte rikkumise tõttu määratud trahvisummasid vähendada oma täieliku pädevuse raames (kohtuotsus, 6.2.2014, AC-Treuhand *vs.* komisjon, T-27/10, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2014:59, punkt 278).

325 Käesolevas asjas tuleb tõdeda, et komisjon ei vaidle vastu haldusmenetluse liiga pikale kestusele, kusjuures ta ise vähendas vaidlustatud otsuses kõikidele asjassepuutuvatele ettevõtjatele, välja arvatud hagejad, määratud trahve .

326 Erineva kohtlemise põhjendamiseks tugines komisjon objektiivselt võrreldavate olukordade erinevusele, kuivõrd erinevalt muudest ettevõtjatest algatati Akzo kohtumenetlus hagejate algatusel.

327 See põhjendus ei ole vastuvõetav.

328 Nimelt, olenemata küsimusest, kas konkurentsieeskirjade rikkumise tõttu komisjoni uurimise all olevate muude ettevõtjate soov kaitsta kohtus oma õigusi väheneb, on komisjoni argumentatsioon vastuolus tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttega.

329 Järelikult, kuna komisjon vähendas kõikidele teistele asjassepuutuvatele ettevõtjatele määratud trahve haldusmenetluse kestusest tulenevalt, kuid ei teinud seda hagejate puhul ainuüksi Akzo kohtumenetluse tõttu, nagu nähtub vaidlustatud otsuse põhjendustest 771 ja 772, siis sisaldab komisjoni otsus põhjendamatut ebavõrdset kohtlemist.

330 Seetõttu leiab Üldkohus oma täieliku pädevuse teostamise raames, et hagejatele määratud trahve tuleb vähendada 1% võrra.

331 Seetõttu tuleb artikli 2 punktides 1–7 ja 18–24 määratud trahvide kogusumma ehk 40,6 miljonit eurot Akzo Nobeli puhul ja 12,002 miljonit eurot Akrose puhul vähendada 40,194 miljonile eurole Akzo Nobeli puhul ja 11,881980 miljonile eurole Akcrose puhul.

[...]

**Kohtukulud**

449 Üldkohtu kodukorra artikli 134 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

450 Käesolevas asjas rahuldas Üldkohus hagejate nõuded osaliselt.

451 Järelikult tuleb käesoleva juhtumi asjaolusid arvestades otsustada, et komisjon kannab kaks viiendikku hagejate kohtukuludest ja kolm viiendikku enda kohtukuludest. Hagejad kannavad kolm viiendikku enda kohtukuludest ja kaks viiendikku komisjoni kohtukuludest.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (neljas koda)

otsustab:

1. **Tühistada komisjoni 11. novembri 2009. aasta otsuse K(2009) 8682 (lõplik) EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (Juhtum COMP/38589 – Termostabilisaatorid) artikli 2 punktid 4, 6, 21 ja 23 osas, milles määratakse trahvid Akzo Nobel Chemicals GmbH-le ja Akzo Nobel Chemicals BV-le.**

2. **Vähendada otsuse K(2009) 8682 (lõplik) artikli 2 punktides 1–7 ja 18–24 määratud trahvide kogusumma 40,194 miljonile eurole Akzo Nobel NV puhul ja 11,881980 miljonile eurole Akcros Chemicals Ltd puhul.**

3. **Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.**

4. **Mõista Euroopa Komisjonilt välja kaks viiendikku Akzo Nobeli, Akzo Nobel Chemicals GmbH, Akzo Nobel Chemicals BV ja Akcros Chemicals'i kohtukuludest ning jätta kolm viiendikku tema kohtukuludest tema enda kanda. Jätta Akzo Nobeli, Akzo Nobel Chemicals GmbH, Akzo Nobel Chemicals BV ja Akcros Chemicalsi kohtukuludest kolm viiendikku nende endi kanda ja mõista neilt välja kaks viiendikku komisjoni kohtukuludest.**

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 15. juulil 2015 Luxembourgis.

Allkirjad